

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 94. ANUL XII.

tru provinciile din Monarchia pe unu ann
8 fl. era pe o jumătate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe ann 12
pe 1/2 ann. 6 fl. v. a.

Inseratele se platesc pentru
luteia ora cu 7. cr. sirulu cu litere
mici, pentru dou'a ora cu 5 1/2 cr. si
pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Telegrafulu ese de doua ori pe septem-
man: joi'a si Duminec'a. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la espeditur'a
oiei pe afara la c. r. poste, cu bani
gata prin scrisori francate, adresate
catra espeditura. Pretulu pnumeratiu-
nei pentru Sabiu este pe ann 7. fl. v. a.
ear' pe o jumătate de ann 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

Sabiu, in 29 Nov. (11 Dec.) 1864.

Diet'a transilvana.

Siedinti'a din 8/20 Octobree 1864.

(Continuare si capetu din nr. trecut)

P u s c a r i u. Importantia obiectului, ce sta la ordinea pilei a provocatu eri pre mai multi oratori, ca sa examineze si scarmene obiectulu de tote partile, si acest'a au facut'o cu tota dreptatea; pentru ca sarcin'a cea grozava, ce apasa tier'a cu vr'o 80 mill. fl., face pre reprezentatiunea tieriei a se gandi nu numai asupra cauzelor reului, ci si la mijlocele, care sa-lu vindece. Multe cauze s'au adusu inante din partea mai multoru membri ai dietei, cari facu sarcin'a acest'a spariatore. Unii au pusu vin'a pe pat. urb., altii punu vin'a pe instructiunea pentru executarea dessarcinarei pamentului, altii iara pe mijlocele ajutatoare, care au servitu acestei autoritati in tierra, spre a-si duce lucrările sele in deplinire. Elu nu va sa puna vin'a nici pe unele, nici pe altele, ci crede, ca tote trei au contribuitu la rezultatulu, ce-lu vedemu. Dar deca avem sa relevamu caus'a acest'a, mai mare dintre tote cauzele, din care s'au nascutu sarcin'a acest'a neproportunata pentru tierra, — socotesce, ca este aceea, ca s'a despagubitu indreptatii cu aceea ce nu au fostu indreptatii, si cu ce au fostu indreptatii, nu s'au despagubitu. — Deca vomu cautá la obiectulu dessarcinarei, vomu afla, ca in tier'a nostra au fostu doue categorii de iobagime: iobagimea coloniala si iobagimea alodiala, adica au fostu iobagi si curialisti. Pamentulu, pe care au fostu iobagi, au fostu proprietatea statului, a coronei; coron'a au asiediatu tierani pe acell'a, cari sa porte greutatile publice si sa faca prestatiuni domniloru pamentesci, va sa dica: prestatiunile au fostu proprietatea domniloru pamentesci, ear nu pamentulu, si totusi vedemu, ca domni pamentesci se despagubescu pentru pamentu, ear nu pentru prestatiuni. Dincontra vedemu, ca pamentulu, pe care au fostu asiediatu curialistii, au fostu proprietatea domniloru pamentesci, ear munc'a a fostu proprietatea curialistiloru, si totusi in locu sa se despagubesca pamentulu, vedemu, ca aci se despagubesce munc'a, carea este proprietatea tieranului. Va sa dica, obiectulu dessarcinarei este chiaru intorsu, pentruca deca se despagubiau iobagi dupa prestatiuni, despagubirea era cu multu mai mica, si curialistii deca se despagubiau numai pentru pamentu, atunci iarasi era si rescumperarea acestora cu multu mai mica, — ear nu dupacum s'a intemplat, de a despagubitu curialistii pentru o casualitia cu unu petecu de pamentu, care o avea, pana la 400-800 f. Aci jace reulu, caci nu s'a luat din capulu loculu respectu la bas'a despagubirei, ci s'a intorsu dea inderetrulu. Acest'a face, ca capitalulu pentru despagubire s'a suitu la 80 mill. in tier'a nostra, fara ca sa se fia desrobitu si curialistii. Si inca candu aru fi ispravitu cu 80 mill., dar nu este ispravitu cu atat'a, pentruca aceste 80 mill. pretindu interese de 4 mill. si alte 4 mill. pe totu annulu pentru amortisarea acestui colosu. Acest'a la olalta face 8 mill. pe ann. — Candu noi nu suntemu in stare a plati 3 mill. — cu atat'a mai putinu vomu fi in stare sa platimu 8 mill.; si in punctulu acest'a consimte cu Herbert, ca noi bucurosu platimu, dar apoi ce voru face copiii nostri, nu scimu; — mai vertosu dupace aceste 80 mill. pana la nepoti si stranepoti inca voru ave nepotii si stranepotii loro. — Acum sa vedemu rezultatulu acestei operatiuni. Va dice cine-va ca s'a stersu iobagi'a, ca s'a eliberatu pamentulu, ca acum toti suntemu cetatieni liberi cu proprietati libere. Tote acestea nu le aflamu asiá, dupacum s'au speratu, pentru ca de si s'a sloboditu iobagiulu dandu-i-se cate-va jugere de pamentu, cu aceste jugere esistinti'a lui nu numai nu s'a usiuratu, ci s'a facutu inca neposibila prin multe alte mesuri; pentruca fostulu iobagiulu acum ca cetatienu liberu cu 4-5 jugere de pamentu nu pote sa traiasca. Densulu (Puscariu) a facutu esperiinti'a, ca iobagiulu, ca sa pota porta greutatile publice, e silitu in 3-4 ani, sa-si venda si putinulu pamentu, ce-lu mai

are, la Jidovi. Inainte de 1848 era usioru sa traiasca cu 4-5 jugere, caci ave paduri si pasuni, potea tine vite si slugi, cu cari si-lucra siesi si domnului pamentescu; astadi insa vedemu, ca padurile, pasiunile si regalele, din cari aru trebui sa se sustina comunele, suntu mai tote in manile domniloru pamentesci, ear pentru fostii coloni se arunca vr'o cate-va tufe, de care nu se pote folosi nici pentru trebuintiele de pasiune nici de lemnaritu. S'au stersu dilele de lucru, insa dupace s'au luat comunitatiloru padurile, vedemu ca tieranulu trebuie sa faca la domnu cate 10-20 dile pentruca sa pota capeta lemnele trebuincioase, si alte 10-20 ca sa pota capeta ce-va pasiune, ba a vedutu, ca numai ca sa pota macina la mor'a domnesca, inca trebuie sa faca domnului 5-6 dile de lucru. Mai face apoi 2-3 dile judeului, 2-3 dile solgabaraului, 2-3 dile notariului, 2-3 dile popei, 2-3 dascalului, 2-3 dile pazitoriloru, mai face 2-3 dile la Jidovi, ca sa capete bani sa-si pota plati darea; face dar totu dile preste dile; face iara 8 dile in septemana. (Claritate. Voci: Asia e!) Asia dara vedemu, ca in fapta dilele si iobagimea nu s'au stersu. Nu s'au facutu preingrijiri, ca deca s'a stersu iobagimea, proprietatea castigata pentru fostii iobagi sa fia deratore, ca din iobagi sa se faca adeverati cetatieni liberi, cari sa sustina statulu. In tierile vecine inca s'a stersu iobagimea, dar deca s'a stersu, s'a datu totu deodata porunca strinsa, ca in 30 ani nu e slobodu tieranului sa-si instraineze mosia; — la noi insa nu-lu opresce nimicu ca sa si-o venda tota in 3-4 ani, si e silitu sa si-o venda, caci almintrea nu-si pote plati dările. Si asiá ce amu castigatu cu cele 80 mill. ? Nimicu ! Atat'a ca tieranulu mane poimane a remasu fara mosia, a remasu proletariu, ori din nou servu fostiloru proprietari, si mane poimane vomu vede tote mosiele in manile Jidoviloru si ale proprietariloru celor mari, cari voru fi si cu cele 80 mill. si cu mosiele iobagesci. (Bravo !) Aru pote aduce exemple multe, insa esemplu sunt o diosa; caci cunosce mai multe locuri, unde mai tota mosia, care s'a rescumperatu odata, se afla iar in man'a domnului pamentescu. Asia dar vedemu, ca ne apasa nu numai greutatea de 80 mill. dar ne apasa si celelalte consecuintie urmate din neluarea mesuriloru preventive cuvenite, pentruca fostii iobagi sa devina cetatieni liberi, sa devina apti de a plati, sa devina in stare a se sustine in proprietatea loro. Sa vedemu acum, ce mijloce s'au propusu, ca sarcin'a dessarcinarei pamentului preste totu sa se usiureze si sa se pota plati ? Thiemann a propusu 3 mijloce : revisiunea patentei, revisiunea instructiuniloru si o strinsa controlare la ducerea in deplinire a dessarcinarei. De si propanerea despre revisiunea patentei la prim'a vedere s'aru pare cea mai salutaria si practica, ea insa e forte seducatore; si densulu — celu putinu in punctulu despagubirei — nu o aru recomandá, pentruca revedindu-se patent'a in punctulu acest'a, acest'a s'aru face iarasi numai pe contulu omeniloru seraci, alu fostiloru iobagi; caci n'ai pote face alt'a, decatu ca iobagiulu sa-i dai pamentu mai putinu, pentruca domnulu pamentescu inca sa capete mai putina despagubire. Ca sa se mai micsoareze che'a despagubirei, astadi nu mai e cu potintia, pentruca s'au datu odata obligatiunile afara si a le mai lua indreptu nu se pote. Revisiunea patentei dar nu mai e cu potintia, si deca vremu, ca totusi sa o revedemu, atunci sa o revedemu acolo, unde e lipsa, ca celu putinu capitalulu de 80 mill. sa se faca productivu, adica ca fostiloru iobagi sa li se mesure folose catu de mari, ce li se cuvintu din pat. urb. Revisiunea instructiunei pote sa se faca, pentruca e uu lucru formalu, dar din revisiunea instructiunei iar putinu folosu va esi. — Mai mare ponderositate pune pe o controla mai strinsa. Sa se controleze ce se despagubesce, sa nu se despagubesca tote ripele, care nu aducu nici unu folosu, cu cate 20 fl. de jugeru. Asia dar acesta propunere a lui Thiemann o sprijinesce din tote poterile si o recomanda. Comitetul a mai recomandat: eine Reichsunterstützung, si bine a facutu, pentruca noi in adeveru nu

suntemu in stare a plăti mai multu de 50 xr., necum sa plătimu 71 1/2 și capitalulu inca totu cresce—„deteri'a e că rie'a.“ Mai incolo comitetulu recomanda, ca sa ceremu actele, pe bas'a căror'a s'a facutu pat. urb., instructiunea și tôte operațiunile de despagubire. Dă! sa le ceremu, și numai atunci se va poté aduce la tapetu întrebarea, ca ôre este cu potintia o revisiune a patentei și a instructiuniloru său nu? Tôte aceste și alte mijlôce aduse înainte atâtu de comitetu, câtu și de mai multi stimati membri, se unescu in sa punctulu țel'a, ca in urma totusi sa plătimu; (Bravo!) de aceea, cându ne socotim noi la usurarea sarcinei acesteia, in line'a d'antâiu sa gandim la aceea, că pe locuitorii ardeleni sa-i punem in stare de a poté plăti; sa facem capitalulu acest'a de 80 mill. productiv, că sa se pôta mâne poimâne plăti țierei îndereptu prin folôsele ce trebuie sa le aduca locuitoriloru. Si acest'a se va poté face numai asiá, deca folôsele, care le da pat. urb. fostiloru coloni, le vomu demesurá in o marime, care face plățirea posibilă; deca vomu face că judecatoriile și organele administrative la regularea posesiuniloru urbariale, la commassatiune, la segregarea paduriloru și a pasiuniloru sa se îngrijesca, că țieranii sa-si capete posesiunile, care le dictéza patent'a; deca vomu grij, că din dileri sa nu se faca famuli conventiionali; și deca vomu face representatiune către Maí. Sea, trebuie sa recomandâmu in. regimul și aceea, că sa aiba de grija, că folôsele, care sunt promise prin pat. urb. fostiloru coloni pentru unu pretiu atâtu de mare, sa se și realizeze. Insa in privint'a acest'a nu face propunere formala. — Câtu pentru propunerea Br. Friedenfels, socotesco, ca chiamarea dietei nu este de a statuá cifrele pentru despagubirea fostiloru domni pamentesci; acest'a este treb'a directiunii pentru dessarcinarea pamentului. Problem'a dietei e întrebarea: ca dâmu cei 71 1/2 xr. ori ba? Ce va face directiunea pentru despagubirea țierei cu cei 71 1/2 xr. e treb'a eii; regimulu a cerulu 71 1/2 xr., și noi deca vomu poté sa-i dâmu toti, bine, ear deca nu, sa-i dâmu mai puțin, dar mai multu socotesco ca nu este parlamentariu, căci fia-care reprezentantia a poporului trebuie sa cerce a scadá câtu poté pretensiunile regimului, dar nu ale sui. (Bravo!) Preliminariulu țierei si-lu intipuesce că și preliminarulu unei comune. Betrânii satului si-alegu jude și i dîcu: Tu ai sa porti tôte cheltuielile satului și la sfârșitul anului sa-ti dai socotél'a; judele dîce: bine, sa-mi dati numai bani; ómenii dîcu: n'avemu bani, dar sa facem aruncatura pe satu. Acum se socotesco, cam ce cheltuieli potu avé preste anu, și asiá facu aruncatura pentru acoperirea speselo:u preliminate cu 1000 f., apoi socotesco, câtu se vine pe fiacare membru alu comunității, că sa iésa mii'a? Acum e întrebare, ca ôre ajunge-se judele cu mii'a acest'a ori nu; deca e economu bunu, atunci poté ca mai păstréza ce-va, și acest'a o depune in lad'a satului; in sa poté sa vina o intemplantă neprevéduta, asiá încátu judele nu se ajunge cu mii'a preliminară și e silitu sa mai puna vr'o 200 din pung'a sea. La sfârșitul anului, candu si-dâ socotél'a, dîce: Eaca mii'a, care mi-o-ati datu o amu cheltuitu și amu mai datu inca 200 pentru ast'a și ast'a din pung'a mea, dati-mi aceste 200 îndereptu. Comun'a acum ce face? In preliminarulu anului venitoriu pune și cele 200 fl., cu care este datóre judelei. Tocma asiá stâmu și noi. Regimulu cere 71 1/2 xr.; noi acest'a sa-i dâmu, și deca nu se va ajunge cu ei, apoi negresitu va veni ori cu unu Nachtragsbudgetu, ori deficitulu lu va pune in bugetulu anului venitoriu. Dar că noi sa dâmu mai multu decâtu cere regimulu, nu este problem'a dietei. Noi ne multumim cu cifrele, ce ni le au datu regimulu, și-i dâmu 71 1/2 xr.; lu rogâmu in sa totdeodata, că sa mijlocésca, că din acesti 71 1/2 xr. sa se arunce pe țiera numai 50, ear ceialalti 21 1/2 xr. sa mijlocésca, că sa se plătesca din vistieri'a statului. Deci parerea lui Friedenfels n'o poté priimi, ci recomanda propunerea comitetului. (Bravo!)

Br. Friedenfels, ilustrando inca odata parerea sea și aperandu-se de invinuirea, că candu densulu prin propunerea sea aru fi voitu a îndelungá desbaterea, căci tocmai dincontra a voitu a o simplificá și usurá, retrage propunerea sea. (Bravo!)

G. Manu, dupace Br. Friedenfels si-a retrasu propunerea, propune a se trece dela desbaterea generala la ceaspeciala.

Că oratoru mai este in scriu Axentiu Severu. Elu inca dá espressione intristărei ce l'a cuprinsu la citirea operatului comitetului. Apoi provocandu-se la deductiunea data de Puscaru, espune, ca revisiunea patentei este cu nepotintia, dar combate și parerea aceea, ca țier'a sa „cersiesca“ dela imperiu, care inca n'are de unde dá, ci e de parere, că țier'a sa cerce insasi a se ajutá. Unu mijlocu spre acest'a, afara de cele insirate de alti oratori, aru fi, crede densulu, și acel'a, că pasiunile și regalele de certa sa le ia țier'a pâna atunci, pânacandu se va curati de datori'a urb. Deca in sa parerea densului

nu s'aru priimi, atunci si-reserva dreptulu de a face propunerile sele mai departe la desbaterea speciala.

Refert. Klein escusa și esplica diferint'a in cifre, dupacum o a aretatu comitetulu de o parte și dupacum o a espusu repres. regim. de alta parte.

Represent. regim. Lazaru in cuventu lungu, care in protocoalele stenografice cuprinde 35 foi, demustra, ca imputările aduse asupr'a regimului, nu cadu atâtu pe regimul, câtu pe legislatiunea transsilvana de mai nainte, carea nu lucruse mai nimicu pentru constatarea referintieloru iobagesci. Regimulu, acest'a este esint'a cuventărei, nu poteá face altmintrea decum a facutu, pentruca impregiurările in Tranni'a erau de totu incurcate și de totu diferitóre și neegale. Dealtmintrea nu atâtu patent'a urb., câtu ducerea eii la deplinire au incarcatu țier'a cu sarcin'a cea grea a acestoru datorii; căci in multe părți, mai cu séma la munti, nu se faceau prestatiuni, ci se plateau taxe, cari in sa s'au despagubitu că și prestatiunile cealalte, și căci lazuiturile cele nenumarate, ce s'au facutu, asemenea s'au privitu și s'au despagubitu că și cealalte pamenturi.— Apoi documentéza in cifre, ca summ'a totala a despagubirei nu va face 80, 90 milliône séu și mai multu, ci 70 milliône, din cari pe Tranni'a de astadi se vinu numai 64 milliône, ear 6,000,000 pe părțile anexate la Ungari'a. Apoi dilucidandu atâtu propunerile privitóre la revisiunea patentei, câtu și cele ce tintescu la controlarea organeloru esecutive, și demustrandu, cum nici un'a nici alt'a nu e cu potintia, din parte-si nu vedé altu mijlocu de usurare, decâtu cea mai mare crutiare, ce se poté. (Bravo! Bravo!)

Trecendu-se la desbaterea speciala, se citește:

Spese ordinare.

Titlu I. Directiunea fondului de dessarcinarea pamentului.
Pretensiunea regimului pe anulu administrativu 186 3/4 12889 fl.
pe Nov. și Dec. 1864 — — 2148 fl.
la olalta 15037 fl.

Se propune incuviintiarea sumei pretinse,⁴ care dupa o mica discussiune intre Rosenfeld, Presedintele, Klein și Binder se priimesce neschimbatu.

a) Anotatiune.

Din aretările Esactoratului c. r. de statu, care ei jacu comitetului înainte, se vede:

1) ca sub positionile 1. 2. 4. alu aclusului la Titl. 1 s'a erogatu mai multu de câtu au fostu preliminaru,
2) in aretările aceste vinu înainte sub numirile: pausiale pentru luminare, pausiale de cancelaria, chirii, și pausiale de diete pentru amplotiati erogatiuni insemnate din fondulu pentru dessarcinarea pamentului, carii in preliminarulu regimului nu suntu cuprinse.

Comitetulu e de parere, ca erogatiunea cea mai insemnata din acestea, adeca ceea pentru pausialele de diete nu se tine de fondulu pentru dessarcinarea pamentului, pentru ca caus'a stramutării directiunii fondului dela Clusiu la Sabiu pe tempulu durării dietei e cu totul straina de agendele dessarcinării pamentului; și asiá comitetulu afla de doritu;

a) că inaltulu regimul sa arete motivele, din carii s'au platitu pausialele de diete pentru amplotiati—desi numai temporaneu — din fondulu pentru dessarcinarea pamentului.

b) că regimulu sa se dechiare, ca in ce tipu socotesco sa acopere spesele, care le face pe salarii, diurne pentru scriitori, pe recuisite de cancelaria, pausiale de cancelaria, pausiale de luminare și chirii, care in sa in preliminarulu său nu suntu de locu, séu numai intr'o summa prea mica luate in susu.

Dupace repres. regim. vorbesce contr'a propunerei comitetului, ear refert. Klein pentru dens'a,

la votare se priimesce atâtu propunerea a), ce corespunde punctulu 1, câtu și propunerea b), ce corespunde punctulu 2. —

Titlulu II. Spese pentru comisiunile verificatôric.
Sub titlulu acest'a se ceru pe anulu administrativu 186 3/4 30,200 f.
pe Nov. și Dec. 1864 — — 5,033 f.

la olalta 35,233 f.

Dupa aretările Esactoratului de statu se ceru pentru plățile amplotiilor și ale servitoriloru dela comisiunile verificatôric pe anulu adm. cur. 16887 fl.
pe Nov. și Dec. 1864 — — 2814 fl.

la olalta 19,701 fl.

Mai incolo se arata sub titlurile:

1) pausiale de cancelaria, pausiale de luminare, recuisite de cancelaria și spese de caletoria pe tempulu dela 1 Novembre 1863 pâna la finea lui Iuliu 1864 o cerintia de 2541 fl.

2) și pentru chirii pe anu — 750 fl.

Deca se va mai adaugá la pos. 1 cerint'a inca pe cinci luni înainte cu — — 1815 fl.

la pos. 2. cerința pe Nov. și Dec. 1864, cu 125 f.
și în fine pentru spese neprevăzute 400 fi.
atunci se mai cere încă o sumă de 5631 fl.
prin urmare se arată o recerintă de — 25,332 fl.
a căreia încuviințare prin această se recomandă.

E. Herbert întreba pre repres. regim., ce lucru au comisiunile verificătoare? căci panacându nu va primi desluciri în privința acestei, nu poate nici vorbi aspră punctului respectiv.

Repres. regim. Lazaru răspunde, că lucrul acestor comisiuni, a constată arctările proprietarilor în fața locului pe baza operaturilor catastrale, ca adică arealul iobăgescu (colonialu), măsuratu mai întâi numai după fassioni de bună voie, încât s'au înmulțit, și încât un pamentu au ajunsu în stare de a se despăgubi. De aceste comisiuni sunt de astadata 7 în Trannia. — Pe baza acestor a Herbert dara propune a se șterge summa de 25,000 f.; căci operațiunile numite după § 13 alu patentei au să le facă îndreptății pe spesele lor. E sprijinitu.

Br. Friedenfels observa, că propunerea lui Herbert aru face mare confuziune și multă întârziere în desfășurarea cauzei urbariale, ci densulu aru dori, deca Herbert si-aru modifica propunerea într'acolo, că summele acestea să se dea din partea fondului numai ca împrumutu, panacându în întelesulu patentei le voru răspunde proprietarii.

Rosenfeld cere dela repres. regim. deslucire în privința celorlalte de Herbert, și această o dă într'acolo, că numai după măsurarea cea făcută după principiile trigonometrice din partea organelor statului s'aru combate din partea unui proprietariu, atunci să se facă a două măsurare pe spesele lui; la această Rosenfeld contradice.

Puscariu dă lui Herbert totu dreptulu, că fondulu pentru desarcinarea pământului nu e datoriu să plătescă aceste 25,000 f.; dar motivulu nu-lu scote din § 13, ci din împrăgiurarea aceea, că direcțiile politice, care aru trebui să facă aceste rectificări, sunt plătită preste seama reu, și de aceea crede, că aceste 25,000 se între la fondulu, din care se plătescu direcțiile politice, și comisiunile verificătoare să devină o parte a direcțiilor politice.

De altmintea partinesce propunerea lui Herbert.

Herbert nu poate consimți cu Puscariu și nici cu Br. Friedenfels.

C. Schmidt nu afla basata propunerea lui Herbert în § 13 alu pat. urb., căci acela vine a se explica așa, după cum l'au explicatu repres. reg. Apoi propune, că diet'a să se exprime dorința, că pentru venitoriu aceste comisiuni de verificare să se imputineze, ori trebile lor să treacă la direcțiile politice. E sprijinitu.

Rannicher, espunendu, cătu de desiertă aru fi primirea propunerii lui Herbert, de ore ce summele preliminate sunt mai și cheltuite, propune, că diet'a să decida, că primmesce pe an. 1864 summa preliminară, dar totdeodată recuirea regimulu, că la preliminarulu pe an. 1865 ori să desfășure motivele, din care aceste comisiuni mai sunt de lipsă ori summele acestea să nu mai între în preliminaru. E sprijinitu.

Puscariu nu se poate învoi cu propunerea lui C. Schmidt nici cu a lui Rannicher, pentru că diet'a aici nu are de a: auszusprechen (declară), ci de a beschliessen. Deci de nu s'aru primi propunerea lui Herbert, atunci propune densulu: Titlulu II în summa de 25,332 f. se încuviințează ca anticipatiune și regimulu se provoca, a restitui summa această fondului de desarcinare. E sprijinitu.

Rannicher rectifica propunerea sea.

Repres. Lazaru sta și acum pe explicația, ce o a datu mai înainte §-ului 13 din pat. urb., carea apoi o explica mai pe largu, arătându nepracticabilitatea și necompetința propunerilor lui Herbert și Puscariu.

Mich. Bohatielu partinesce partea I. a propunerii lui C. Schmidt și propune încheierea ședinței, ceea-ce se și face la 2 ore. —

Dela Senatul imperialu.

În ședința 10 din 1 Decembrie, după Greuter, a cărui cuventare o amu estrasu în numărulu din urma, vorbește.

Schindler (din Austria de josu). Elu gratulează mai întâi ministrului Schmerling, că au aflatu în Greuter unu aliatu atât de credinciosu. Apoi trecendu la politică internă, dice, că ea nu numai stă pe locu, ci tocmai merge îndreptu, și adresa nu dice destulu, cându sustine, că într'o parte a imperiului stagnează (stă balta) viața constituțională, ci lui i se pare că stagnează în totu imperiulu. După aceea trecendu la cestiunea ungara, espune abnormitatea poziției acestei diete în organismulu statului și areta, că ministrii nu s'au ocupatu de ajunsu cu cestiunea această. În fine combate nerresponsabilitatea ministrilor și starea pressei.

Eroulu dilei acestei a însă este Kaisersfeld (din Stiri'a), care cu cea mai mare franchetia descoperă defectele guvernării prezente. Drepturile fundamentale ne lipsesc în totu imperiulu, administratiunea e defectuoasă, justiția nu e independentă, starea financiară este tristă și gresită. Apoi trecendu la cestiunea ungara o desbata pe largu, cu energia și prudenția din toate părțile. Constituțiunea austriacă nu este unu ce întregu, ci unu ce necompletu, și de aici provine desbinarea cu Ungari'a, de aici absolutismulu în haină constituționalismulu, de aici lipsă autorității oficierilor, de aici starea cea rea financiară, de aici debilitatea regimulu; de aici scaderea autorității imperiului înafara și lipsă încrederii înaluntru. Astăzi sta lucrulu așa: ori o Austria constituțională ori, nici un'a! Apoi, după ce trece preste activitatea ministr. Schmerling față cu această cestiune, propune în alineă 7 construcțiunea antia, a se dice (mai môle decam e în proiectu): De aceea credem, că conchiemarea dietelor acestor regate este o necesitate urgentă. După aceea arată, cum și pe ce baza să se conchiemă diet'a ungurească, și ce e de făcutu din partea Senatului imp., deca diet'a ungara aru voi ori nu aru voi să pacteze cu Austria. În fine încheia așa, că trebuie să avem unu regim, care să cuprindă valoarea timpulu și să cunoască, ce putere aru potă jace în casa această, cându ea aru fi condusă de unu regim liberalu, care în locu de a întârzi și a tamendă și a se perde în intrigi, aru lucră, cu franchetia și liberalitate. (Bravo! de toate părțile; mulți ablegati alergă spre densulu și-i dau mână. Propunerea lui e sprijinită foarte tare.)

În ședința această mai vorbesc Ryger (din Moravi'a), Br. Tinti (din Austria de josu), Toman (din Carniol'a), Herbst (din Boemi'a), ministrulu Schmerling și referințele Dr. Giskra.

La votare se primmescu alineele 4-8 din proiectulu de adresa după propunerea comitetulu; numai alineă 7 se modifica după amendementulu lui Kaisersfeld.

În ședința 11 din 2 Decembrie s'au pertractatu alineă 9, privitoare la primirea coronei messicane din partea Arhiducelui Ferdinandu, Maximilianu, carea se primi fără desbatare, apoi alineele 10 și 11 privitoare la pacea comună în Austria și la cauză germano-danese. Aici vorbește Dr. Giskra ca referință, arătându cum înțelege regimulu nostru pacea, cându dela a. 1860, cându Austria n'a mai avut război, nrulu companierilor militare s'au urcatu dela 1622 la 2204, și în măsură această a crescutu și bugetulu militaru Schindler critica foarte aspru milit'a cea multă și spesele ei cele enorme, recomandă alianța cu Franța și reprobă alianța cu Prusia, pre carea o acuză pentru nealialitate față cu Austria. Poporele austriace iara au să desbata unu bugetu, iara au să încuviințeze spesele imperiului, și aru voi să știe pentru ce poartă aceste spese. Ministrulu de externe contele Mensdorff laudă alianța cu Prusia și espune necesitatea, că regimulu să procedă așa după cum a'procesu. Totu în întelesulu această vorbește și ministrulu de război cavalerulu de Francu, arătându, că panacându nu desarmăze celelalte puteri, nici Austria nu poate desarma. Giskra dă dreptu ministrilor în această privință, dar numai cu mijloacele, ce le întrebuinteaza, nu se poate impacă reprezentanți'a imperiului. Sadil (boemu) vorbește în contra alipirei Austriei de bundulu nemțiescu. Dr. Brinz, Kuranda și Mühlfeld totu contra alianței cu Prusia, și după ce mai vorbesc Toman, Cupr, Dr. Kromer și încă odată contele Mensdorff, alineele 10 și 11 se primmescu cu mare majoritate.

Ședința 12, fără ndoielă cea mai însemnată în sesiunea această, credem că o vomu potă comunica mai pe largu în numărulu venitoriu.

Mai nou. Proiectulu de adresa s'a primitu; în comitetulu pentru drumulu ferat transilvanu s'au alesu dintre Transilvani: Groisz, Popasu și Obert.

Estrasu,

din protocolulu

ce s'a luat în ședința lunară a Comitetulu Asociațiunei transilvane române ținută în 6 Decembrie c. n. 1864 sub presiuniu ordinariu, fiindu de față dintre dd. membri ai Comitetulu: d. cons. Petru Manu, d. cons. Iacobi Bologă, dr. Ioanne Nemesiu, Savă Barcianu Popoviciu, ear dintre membrii suplenti: Zach. Boiu, Ioanne Popescu și Nic. Cristea, dintre oficialii Asociațiunei: I. V. Rusu secr. II., cassierulu Const. Stezaru și controlornlu Alexandru Bacu.

§ 74. Escelența Sea d. presedinte alu Asociațiunei prezentăza raportulu cassierulu despre starea cassei Asociațiunei pre tempulu acestei ședințe, din care se vede, că cassa Asociațiunei pre acestu tempu are în proprietatea sea după subtragerea erogatiunilor depăna acum summa de 20,929 fr. 24 xr. v. a.

Se ia spre știință.

§ 75. Secretariatul II. reportéza, camca tinerii: Nic. Popu ascultatoriu de facultatea filosofica in Vienn'a si Georgiu Gerasimu Rusu juristu totu acolo, si-au tramisu atestatele cerute in siedintia trecuta si prin urmare au satisfacutu conditiunilor puse in § 73 lit. a) si c).

Mai incolo reportéza, ca studintele de a VI cl. gimn. din Brasiovu Ieronimu Gheaj'a inca si-a tramisu cerutele atestate, in sa cu dechiararea ca a capetatu unu altu stipendiu dela eforia scolara din Brasiovu.

Conclusu. Se priimesce spre sciintie din partea Comitului, lasandu-se cei d'antâiu numiti in usuarea stipendiilor asemnate; eara stipendiu asemnatu pentru Ieronimu Gheaj'a se se dea, in consequentia cu decisiunea Comitului din 8 Novembre c. n. a. c. § 73 lit. b) studintelui de a VIII classa in gimnasiulu c. r. de statu din Sabiuu Dionisiu Radesiu.

Cass'a Asociatiunei se posteste dara a esolvi numitiloru tineri asemnatele stipendie pre l'anga quitantie vidimate de directiunile respective, conformu decisiunei Comit. din 8 Nov. a. c. § 73 lit. b).

§ 76. Domnulu oficialu la c. r. monetaria din Belgradu Victoru Piposiu daruiesce pentru musculu Asociatiunei trebucati de moneta vechia.

Se priimesce cu recunoscintia.

§ 77. Secretariatulu reportéza in ordine despre summele intrate la cass'a Asociatiunei dela siedintia Comitului din 8 Novembre a. c. pâna la cea presenta, cu acea observare, ca summele incurse se voru publicâ in unulu din Numerii viitori ai „Telegrafului romanu.“

Se ia spre sciintia.

§ 78. Secretariulu II. propune, câ in interesulu prosperarei bibliotecei Asociatiunei, sa se publice regulatu din tempu in tempu cârtile incurse la acea; se decide:

câ resp. bibliotecariu sa fia postitu a publicâ din tempu in tempu câte unu conspectu despre cârtile intrate la bibliotec'a Asociatiunei si inca de pre tempulu incetârei cu publicarea.

Cu aceste siedintia Comitului Asociatiunei transsilvane române se incheia pe la amedi.

Baronu de S i a g u n ' a m. p.,
Presiedinte.

I. V. R u s u m. p., Secret. II.

Bugetulu Cancelariei aulice transsilvane.

Cancelari'a aulica tranna pretinde pentru acoperirea lipseloru sele pe anulu venitoriu summ'a de 3,543,391 f.

In summ'a acést'a suntu cuprinse între altele posturile urmatóre. Coinducerea centrala 183,430 f.; Spesele dietei 100,000 f.; Dicasterile administratiunei politice 931,644 f.; Facearea drumurilor 568,907 f.; Administratiunea justitiei 722,757 f.; Gendarmeria 476,316 f.

Acestoru spese corespunde summ'a de 79,375 f. câ acoperire din veniturile proprie. Fatia cu anulu trecut se arata spese mai mari de 138,255 f. si totdeodata in acoperirea din veniturile proprie scadere de 11,701 f.; Si la acestu postu se afla spese mai mari pentru gendarmeria si adica in summa de 22,727 f. La acést'a da ansa mai cu sêma immultirea militiei, ce este postata la granitia moldo-romanesca.

Din Ungaria. Pest'a in 19 Novembre c. n. Corespundintia din Comitatu Carasiu, publicata in nr. 89 alu „Telegrafului romanu“ se pare a fi scôsa dintr'unu fonte putinu credibilu, cându afirma: ca din partea consiliului regescu din Bud'a s'aru fi propusu la locurile mai inalte pentru denumirea Comitului supremu cu total'a delaturare a Româniloru doi neromâni! pentruca noi, cei ce stâmu mai aproape de locurile, unde se facu atari propuneri de o asemenea combinatiune pâna adi inca n'amu auditu,— dar nici ca potemu presupune asiâ ce-va,— ci credemu, ca corespundintele trebuie sa fia fostu sedusu prin dechiaratiunile făcute din partea unoru frati speculativi, latite inca cu ocaziunea promotiunei fostului Administratoru in Carasiu Illustr. Sea d. Teodoru Serbu, si anume: câ mai bine sa vina in loculu lui unu Calvinu, decâtu unu Românu de religiunea gr. orientala.

Nu ne potemu din destulu mirâ de asemenea poste slabe, pentruca Serbu câ Românu chiaru de rel. gr. or. a aplicatu de Judi supremi doi Romani de relegea gr. cath. si numai pe unulu de rel. gr. or., si n'a remasu nici unu Românu de rel. gr. cath. care sa nu fia capetatu aplecare in oficiulu publicu, si cu atâtu mai mare dreptu ne potemu indignâ de asemenea poste exotice (?Red.) pentruca nesuntie de aceste separatistice n'amu esperiatu la români cestiialti, ba din contra tôte miscârile intreprinse din partea loru au fostu curatu natiunale fâra privire la confessiune.

Convinsi fiindu pe deplinu despre simtiamintele curate, si intentiunile corecte ale loru scimu si acea: ca ei totdeun'a au datu preferintia unui Românu fâra diferentia de confessiune, si ca si adi cu multu mai bucuros aru vedé con-

Redactoru respundiatoru **Zacharia Boiu.**

ducerea Comitului, concedintâ in mânilu unui Românu, macaru si gr. cath., numai sa fia dreptu, si nepartialu, decâtu in mânilu unui Românu numai pro form'a de rel. gr. orient., dar in adaveru contrariu si asupritoriu de correligionarii sei.

Geniulu celu bunu sa apere pre Români carasieni de o asemenea fatalitate grea.— Sa abstragemu in sa dela aceste tôte, si sa presupunemu, ca la o intemplantu deca in Comitatu Carasiu, unde locuiescu 210,000 Români, dintre carii preste 200,000 de suflete, cu o inteligentia mai de absoluta maiortate se tinu de relig. gr. orientala — s'aru si denumi de conducatoriu unu Românu de relig. gr.-orientala, atunci credemu ca fratiloru nostri prin o asemenea dreptate si ecuitate nu li s'aru causâ nici o injuria,— pentruca cestorlalti nici ca le vine candvâ in minte a pretinde asiâ ceva in Maramurasiu, Satumare, si oriunde, unde acei facu absoluta maiortate.

Noi nu scimu, încâtu faimele cele multe stracurate printre Români tôte, seu in parte aru fi adeverate,— dar pentru linișcirea animeloru conturbate voimu sa credemu: ca inaintea Guvernului M. S. c. regesci apostohee tôte religiunile si confessiunile recepte suntu asemenea indreptatite, si scutite in drepturile sale legiuite; si ca acolo nu se da ascultare defaimârilor,— prin urmare nici dorintiele exotice(? Red.) care si asiâ n'aru servi nici in emolumentulu Guvernului, nici in acelu alu guvernatorulu nu se voru realisâ; ba din contra murimu sperantia consolatore: ca guvernulu M. S. cu privire la absoluta maiortate a locuitoriloru din Comitatu Carasiu si din punctu de vederé confessiunale nu vâ ignorâ meritele si loialitatea Româniloru carasieni, si insusi de pe Tronulu Maiestâtii Sale mai de multe ori recunoscute si pronunciate, ci cu justa apretuire a tuturor factoriloru importanti va resolvi cestiunea acést'a de dupa dreptate si ecuitate amesuratu rescriptulu imperatescu din 27 Decembre 1860, datu cu ocaziunea incorporatiunei Banatului cu Ungaria.

Prospectu politicu.

Din poltie'a esteriôra avemu astadi putiun de inregistratu. Propunerea unita a Austriei si Prussiei la bundulu nemtiescu: câ operatiunile trupeloru saxoneso-hanoverane sa se declare finita si prin urmare aceste trupe sa se rechiame din ducate, s'au priimitu in 5 Decembre cu 9 contra 6 voturi. Si asiâ vedemu pre Austria inca totu in aliantia cu Prussia, ear pre poterle medie germane incontr'a loru. Ce va aduce venitoriu in acést'a privintia, nu ne incumetâmu a predicé; ni se pare in sa corectu calcululu ce se dice ca-lu face in privintia acést'a cabinetulu francescu: ca adica Prussia se incurca cu ducatele; câci de va cere ajutorulu Austriei, atunci va trebui sa-i garanteze acesteia Venetia si se lovesce in Franci'a si Itali'a, ear de nu-lu va cere si nu-lu va castigâ, atunci remâne singura si are incontr'a sea tôte Europ'a.

Parlamentulu italianu a votatu summele de despagnhire pentru Turinu.

Regele Greciei a depusu juramentulu pe constitutiune, si in Atin'a domnesce mare multiamire si entusiasmu.

Nr. 43—3

Concursu.

La scôla populara romana ortodoxa din Vidra de susu, Cerculu Campeni, Comitatu Alb'a-Iuli'a, se cere unu invetiatoriu cu salariu anualu 140 fl. v. a. quartiru liberu si lemne pentru incalditu.

Pentru acestu postu sa deschide concursu pana in 1 Decembre a. c. st. v. Doritorii de a-lu ocupâ, au atrimite in Campeni la scaunulu Protopopescu pre l'anga petitiune timbrata cu 50 crâceri,

a) Atestatu ca au absolvatu cu sporiu Gimnasiulu micu, seu celu putinu 4 clase normale si cursulu pedagogicu in Sabiu cu sciintia cantariloru bisericesci.

b) Atestatu de portarea morala, si

c) Atestatu de botezu ca e de religiunea gr.-orientala.

Campeni 16 Novembre 1864.

Inspectorulu scol. distr. din Protop. Campeni.

Ioann Patitia m. p.

Nr. 42—3

Anonciu.

Priimindu subscrisulu negociatori'a de sub firm'a Constantinu Bardosi in Muresiu—Osiorheiu sub firm'a sea, are lipsa de 2 invetiacei, carii pre l'anga calitatile de a fi absolvitu un'a clasa reala, seu gimnasiala, sa cunosca limba romana si magiara.

Doritorii de a intrâ suntu rogati a tramite epistolele loru francate in restempu de 4 septemâni la M.-Osiorheiu.

Ioann Bardosi Negociatoriu de mârfuri de moda.

Comentariu la pre'nalt'a Patenta din 21 Iunja 1854, parte a I. si parte a II. — lucratu pentru poporulu romanu de Ioanne Puscariu, Administratoru comitatensu — se afla de vendiare in tipografia diocesana; ambe brosiurate cu 1 fl. 50 xr. v. a.

Editura si tipariulu tipografiei diocesane.